

ΓΡΑΠΤΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΑΣΕΠ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

ΕΙΔΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΕ02 ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ

Τα Πανεπιστημιακά Φροντιστήρια «ΚΟΛΛΙΝΤΖΑ» συνεκτιμώντας τους προβληματισμούς αλλά και την αγωνία των υποψηφίων εκπαιδευτικών του Ασέπ για την απουσία απαντήσεων πάνω σε θέματα ειδικής διδακτικής **παραθέτουν έτοιμα σχέδια διδασκαλίας μαθημάτων ως οδηγό έγκυρης προετοιμασίας.**

ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Αρχαία Ελληνικά Β' Λυκείου

Συντάκτης: Αικ. Κατσανδρή, MEd, PhD Παν/μίου Αθηνών

Κείμενο προς διδασκαλία: (Λυσίου, Υπέρ Μαντιθέου, Διήγηση Απόδειξη παρ. 4-8) (Β' Λυκείου-Θεωρητική Κατεύθυνση)

Ἡμᾶς γάρ ὁ πατήρ πρό τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τον ἐν τῷ Πόντῳ διατησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων ἐπεδημοῦμεν οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἤλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ τῆς Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις.

Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκός ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται ταιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδέν ἕξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἠτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τον δῆμον.

⌘ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΣ ΧΡΟΝΟΣ: 1 διδακτικό δίωρο

ΕΠΙΛΟΓΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ: **Ερμηνευτική** (επιλέγουμε τη συγκεκριμένη διδακτική μέθοδο διότι είναι η συνηθέστερη και προσφορότερη για την προσέγγιση των αρχαιοελληνικών κειμένων μέθοδος τόσο από το πρωτότυπο όσο και από μετάφραση. Η επιλογή της ερμηνευτικής μεθόδου στηρίζεται στην αντίληψη ότι το κείμενο αποτελεί οργανικό σύνολο, του οποίου τα μέρη φωτίζονται και ερμηνεύονται αμοιβαία (Π.Ι., σ. 19).

ΠΟΡΕΙΑ: **Ερμηνευτικός κύκλος** (συνολική θέαση, ανάλυση, σύνθεση-επιστροφή στην κειμενική ολότητα)

ΜΟΡΦΗ: **Διαλογική** (κατευθυνόμενος διάλογος) Ο εκπαιδευτικός με δική του ευθύνη καθοδηγεί και εποπτεύει τη ροή των ερωταποκρίσεων, οι οποίες αποσκοπούν στη βαθμιαία βαθύτερη ερμηνευτική προσπέλαση του κειμένου, προκειμένου να μην χαθεί πολύτιμος διδακτικός χρόνος.

ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ:

Από το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (Α.Π.) διαπιστώνουμε ότι οι διδακτικοί στόχοι που έχουν τεθεί από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Π.Ι.) για την εργογραφία του Λυσία είναι οι ακόλουθοι (Π.Ι., σ. 57):

- α) να επισημάνουν οι μαθητές βασικές αρετές του λόγου του Λυσία (σαφήνεια, απλότητα λεξιλογίου, προσαρμογή της έκφρασης στο χαρακτήρα των ομιλητών, κ.ά.).
- β) Να εκτιμήσουν τη σημασία που έδινε η Βουλή στον έντιμο, δημοκρατικό και ανεπίληπτο ηθικά βίο των δοκιμαζομένων, προκειμένου να ασκήσουν δημόσιο λειτούργημα.
- γ) Να εκτιμήσουν την αριστοτεχνική κατασκευή των λόγων του ως προς τη δομή αλλά και την έντεχνη χρήση των σχημάτων του λόγου στην υπηρεσία της επιδιωκόμενης προβολής του ήθους των πελατών του.

Χρειάζεται οι ανωτέρω στόχοι, να «μεταφραστούν», δηλαδή να συγκεκριμενοποιηθούν για την επιλεγμένη διδακτική ενότητα, δηλαδή απαιτείται η εκπόνηση βραχυπρόθεσμων διδακτικών στόχων, η επίτευξη των οποίων να πραγματοποιηθεί το συγκεκριμένο διδακτικό δίωρο. Για αυτό το λόγο, οι στόχοι που θα τεθούν από το διδάσκοντα, θα δομηθούν επί τη βάσει μιας

στοχοταξινομίας (του Bloom ή του Gagne ή κάποια άλλη). Στη συγκεκριμένη περίπτωση, επιλέγεται η διδακτική στοχοταξινομία του Bloom, επειδή είναι περισσότερο γνωστή στους εκπαιδευτικούς σε σχέση με άλλες νεότερες στοχοταξινομίες. Έτσι, οι στόχοι της διδακτικής ενότητας διαμορφώνονται ως ακολούθως:

Μετά το πέρας της διδασκαλίας, αναμένεται οι μαθητές να:

A) είναι σε θέση να κατανοήσουν τον λειτουργικό ρόλο της αναφοράς του Μαντίθεου σε γεγονότα τόσο της προσωπικής του ζωής όσο και της δημόσιας ζωής του (επιδίωξη Μαντίθεου για στήριξη της καταλληλότητας του να εκλεγεί βουλευτής στην έντιμη βιοτή του, αλλά και στο δημοκρατικό του ήθος).

B) είναι σε θέση να αντιληφθούν τον τρόπο με τον οποίο ο Λυσίας επιχειρεί τη σκιαγράφιση του ήθους του πελάτη του και κατά συνέπεια, να εκτιμήσουν τη δεξιότητά του.

Γ) να διατυπώσουν με δικό τους λόγο τη σειρά των επιχειρημάτων του Μαντιθέου και να εκτιμήσουν την πειστικότητά τους.

Οι ανωτέρω στόχοι εντάσσονται στον γνωστικό τομέα της στοχοταξινομίας και σε διαφορετικά επίπεδά της. Ειδικότερα, ο πρώτος στόχος εντάσσεται στην κατηγορία της κατανόησης και ειδικότερα στην υποκατηγορία της ερμηνείας. Ο δεύτερος στόχος εντάσσεται στην κατηγορία της γνώσης και ειδικότερα στην υποκατηγορία «γνώση μεθοδολογίας» του Bloom. Με παρόμοιο τρόπο, το πρώτο σκέλος του τελευταίου στόχου εντάσσεται στην κατηγορία της κατανόησης και ειδικότερα στην υποκατηγορία «ελεύθερη απόδοση», ενώ το δεύτερο σκέλος εντάσσεται στην κατηγορία της ανάλυσης και ειδικότερα στην υποκατηγορία «ανάλυση σχέσεων».

Προσοχή! Είναι σκόπιμο οι διδακτικοί στόχοι κάθε ενότητας να ανακοινώνονται εξαρχής στους μαθητές και ει δυνατόν να γράφονται στον πίνακα της τάξης.

ΑΦΟΡΜΗΣΗ: Ως γνωστόν, η αφορμή προηγείται της παρουσίασης της νέας ύλης και αποσκοπεί στην νοητική και συναισθηματική προπαρασκευή των μαθητών, ώστε να παρακολουθήσουν όσα πρόκειται να διαμειφθούν στη διδακτική ώρα που θα διανυθεί. Συνήθως, επιχειρείται από το διδάσκοντα (με 1-2 κατάλληλες ερωτήσεις ή σύνδεση με τα προηγούμενα αλλά και η δημιουργία προσδοκιών για όσα πρόκειται να ακολουθήσουν). Στη συγκεκριμένη διδακτική ενότητα, ο διδάσκων καλεί τους μαθητές να ανακαλέσουν μνημονικά το τελευταίο μέ-

ρος του προοιμίου που είχαν διδαχθεί στο προηγούμενο μάθημα (δηλαδή στο πλαίσιο της επίτευξης του στόχου της ευμάθειας ο Μαντίθεος είχε προϋδεάσει τους ακροατές του ότι θα αποδείξει ότι δεν βρισκόταν στην Αθήνα την επίμαχη περίοδο της διακυβέρνησης των τριάκοντα τυράννων και ότι δεν προσέφερε σε αυτούς υπηρεσίες). Επίσης, ο διδάσκων προκαλεί την φιλοπεριέργεια των μαθητών, κάνοντάς τους να συνειδητοποιήσουν ότι πρόκειται για μια σαφώς απαιτητική απόδειξη (-πρόκληση), το περιεχόμενο της οποίας θα παρακολουθήσουν ευθύς παρακάτω.

 Σημείωση: αξίζει να σημειωθεί ότι γενικότερα, ότι όπως είναι γνωστό η κυρίαρχη προσέγγιση σε αρκετά γλωσσικά μαθήματα είναι η κειμενοκεντρική και ως εκ τούτου η μεθόδευση της επεξεργασίας του εκάστοτε κειμένου χρησιμοποιεί σχήματα διδασκαλίας ανακυκλωτικά, κοινωνικογνωστικής μορφής και διαμορφώνει πιλότο επεξεργασίας κειμένου, με σκοπό την ανάδειξη των χαρακτηριστικών του τύπου του κειμένου (Σαλβαράς, σ. 143).

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

1. **Εκφραστική ανάγνωση** του κειμένου από τον καθηγητή [η έμφαση στον επιτονισμό αποτελεί βασική επιδίωξη του διδάσκοντα] (Μήτσης, σ. 211).
2. **Αρχική θέαση** της κειμενικής ολότητας σε ένα πρώτο επίπεδο [οι μαθητές καλούνται να συλλογιστούν τα στοιχεία εκείνα του κειμένου που σχετίζονται με τους διδακτικούς στόχους της ενότητας που έχουν γραφεί στον πίνακα]
3. **Αδρομερής επισήμανση** των βασικών θεματικών πυρήνων του κειμένου [με κατάλληλες ερωτήσεις του διδάσκοντος]
4. **Τμηματική επεξεργασία** του κειμένου, η οποία περιλαμβάνει τα εξής στοιχεία: λεξιλογική, συντακτική και σημασιολογική εξομάλυνση (π.χ. είναι απαραίτητη η σημασιολογική αναφορά στις λέξεις συμφορά & καιρός) του κειμένου, επιλεκτική μορφοσυντακτική επεξεργασία του (δηλαδή επιλογή κομβικών σημείων, που έχουν ερμηνευτική αξία, όπως για παράδειγμα: την αιτιατική της κίνησης σε πρόσωπο ως Σάτυρον, την τελική μετοχή διαιτησομένους, την χρονική πρόταση που εισάγεται με το πρίν & του επιρρήματος πρότερον, τον σύνδεσμο καίτοι, την αιτιολογική μετοχή αφιγμένους, κ.λπ.)

5. **Προσέγγιση του κειμένου κατά περίοδο** [συνεξέταση μορφής και περιεχομένου, με έμφαση στην επιχειρηματολογία του ρήτορα] με παραπομπή και στα αντίστοιχα σχόλια του σχολικού εγχειριδίου.
6. **Εμβάθυνση σε ορισμένα απαιτητικά σημεία** του κειμένου. Στη συγκεκριμένη φάση είναι σκόπιμο να ανακαλέσουν οι μαθητές δεδομένα από την ιστορική τους γνώση που είναι είτε γεγονοτολογικής [ήττα Αθήνας με συνακόλουθες δυσμενείς επιπτώσεις για τους κατοίκους, αποκατάσταση της δημοκρατίας] είτε κοινωνικής υφής [κυρίαρχος ο ρόλος της πατρικής επιταγής], προκειμένου να αντιληφθούν το νόημα συγκεκριμένων φράσεων του κειμένου [«εν Ελλησπόντω συμφοράς», «πριν... πενθ' ημέραις»]. Προτείνεται επίσης να παρασχεθεί στους μαθητές φωτοτυπία με κείμενο από το περσινό μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών (ιστοριογραφία), όπου γινόταν αναφορά στη σύγκρουση Κριτία και Θηραμένη, προκειμένου να μπορέσουν οι μαθητές να κατανοήσουν σε βάθος το νόημα της φράσης «ητίμαζον τούς συγκαταλύσαντας τον δήμον». Αυτή η επιλογή της παράθεσης του χωρίου από το περσινό κείμενο, εντάσσεται στο πλαίσιο της διακειμενικότητας, η οποία κατά τους θεωρητικούς της υποστηρικτές αφορά σε μια διαδικασία μετάβασης από ένα σύστημα σημαινόντων σε ένα άλλο, όπου τα μεταβιβαζόμενα στοιχεία δημιουργούν τις δομές του νέου κειμένου, ενώ η διαδικασία της οργάνωσης των διακείμενων αποσκοπεί στην υπογράμμιση εκείνων των στοιχείων που θα καθορίσουν την ερμηνεία του αντίστοιχου χωρίου (Πετσιμέρη, σ. 69).
7. **Μετάφραση** του κειμένου σε δόκιμη και λειτουργική μορφή
8. **Επιστροφή στην κειμενική ολότητα-ανακεφαλαίωση** [συνοψίζονται οι θέσεις και η επιχειρηματολογία του ρήτορα] (Μανουσόπουλος, σ. 44). Ορισμένοι διδακτικολόγοι κρίνουν σκόπιμο να κληθεί κάποιος μαθητής, καλός στην απαγγελία να διαβάσει εκφραστικά το κείμενο μιμούμενος την αρχική ανάγνωση του καθηγητή (Παργινός, σ. 63).
9. **Ανάθεση** στους μαθητές ποικίλων **ερωτήσεων αξιολόγησης** [συνηθέστερα ερμηνευτικών ερωτήσεων, π.χ. α) Ποιο από τα επιχειρήματα του Μαντίθεου θεωρείται περισσότερο πειστικό και γιατί; β) Να επισημάνετε χωρία του κειμένου, στα οποία να φαίνεται η ηθογράφηση του Μαντίθεου από τον Λυσία, κ.λπ.]

Μανουσόπουλος, Γ. (2006). *Δημοσθένης Υπέρ Μεγαλοπολιτών, δειγματική διδασκαλία*

Μήτσης, Ν. (1999). *Διδακτική του γλωσσικού μαθήματος*, Αθήνα

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (χ.χ.).

Παργινός, Σ. (2006). *Λυσίου Κατά Φίλωνος 5-7 (πρόθεσις): δειγματική διδασκαλία*

Πετσιμέρη, Ε. (2005). *Διδακτική των αρχαίων ελληνικών*

Σαλβαράς, Γ. (2000). *Γλωσσική διδασκαλία για όλους τους μαθητές*

ΚΟΛΛΙΝΤΖΑΚ

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ